

"תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי" (קהלת רבה ז)

מבוא

מקורות היהדות לאורך הדורות נתנו את הדעת לבעיות אקולוגיות, לשמירת הסביבה וליחס לנוי וליופי. הגישה במקורות אלו היא שהעולם ניתן לאדם כפיקדון, "לעבדה ולשמרה" (בראשית ב, טו), וכי "אם קלקלת, אין מי שיתקן אחריו" (קהלת רבה ז).

תפיסת הקיימות, הקוראת לאדם להסתכל על העולם בתחושת אחריות ובענווה ולא בגישה תועלתנית וכמשאב לניצול, היא למעשה הד מודרני לתפיסה הסביבתית עתיקה היומין של היהדות.

ההפעלה שלפניכם מחברת בין ערכי הסביבה לבין המחשבה היהודית וההלכה, בהבנה כי חינוך לקיימות הוא חלק בלתי נפרד מחינוך לערכים יהודיים ולקיום מצוות.

מטרות הפעילות

1. לפתח רגישות ומודעות לקלקולים מעשי ידי אדם בטבע ובסביבה.
2. לחזק תפיסת עולם של קיימות על פי ערכי היהדות, הקוראת לאדם לנהוג בענווה ולגלות אחריות אישית לסביבתו.

פתיחה במליאה – תן דעתך

נקרא את מדרש קהלת רבה:

בְּשָׁעָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן

נָטְלוֹ וְהַחֲזִירוֹ עַל כָּל אֵילָנֵי גֶן עֵדֶן

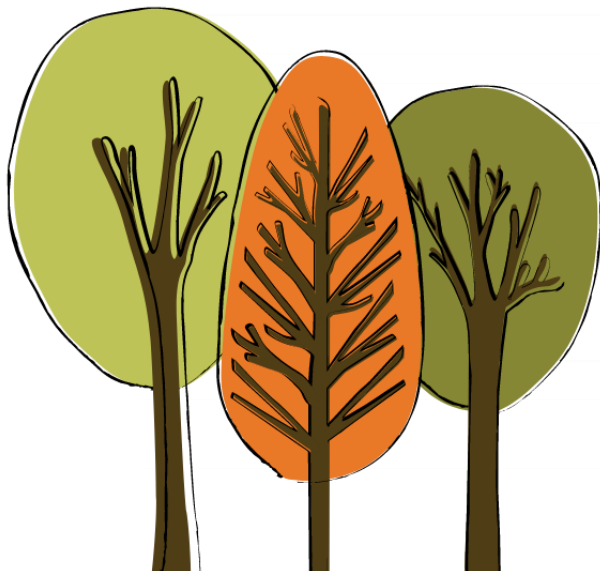
וְאָמַר לוֹ: רְאֵה מַעֲשֵׂי כְּמָה נְאִים וּמְשׁוּבָּחִין הֵן וְכָל מָה שֶׁבָּרָאתִי –

בְּשִׁבְלֶךְ בְּרָאתִי,

תֵּן דַּעְתְּךָ שְׁלֹא תִקְלָקֵל וְתַחְרִיב אֶת עוֹלָמִי,

שְׁאֵם קִלְקֵלֶת אֵין מִי שְׁיִתְקֶן אַחֲרָיִךְ.

(קהלת רבה ז)

שאלות לדיון

- כיצד אתם מבינים את המדרש? מה משמעותו לחיינו?
- "כל מה שבראתי – בשבילך בראתי", "תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי". מהו המתח שבין שני המשפטים הללו?
- כיצד, לדעתכם, אפשר ליישב מתח זה?
- מהי משמעות הביטוי "תן דעתך"? מדוע לדעתכם הוא מופיע?
- מה מוסיף המשפט האחרון במדרש לתביעה מהאדם?

משימה זוגית – אנחנו? מקלקלים??

בחרו וצפו באחד מהסרטונים:

[המחיר הסביבתי של "אופנה מהירה" \(8:12 דקות\)](#)

[האם פלסטיק מתכלה אכן מתכלה? \(7:33 דקות\)](#)

שאלות למחשבה ולשיח זוגי

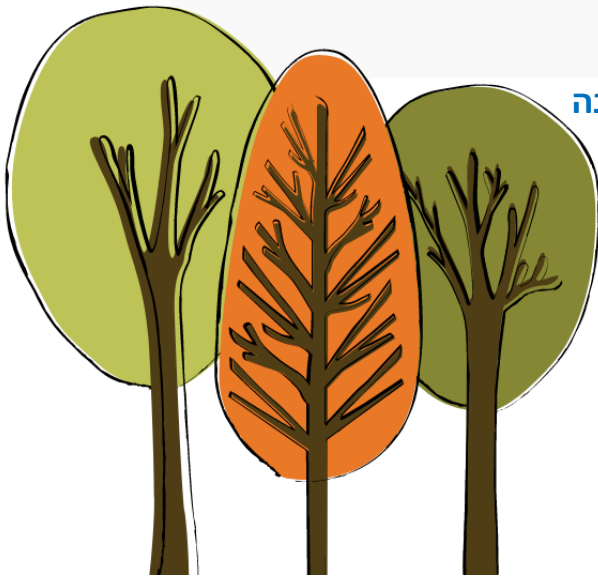
- האם הסרטון חידש לכם דבר שלא ידעתם? שתפו.
- אילו הרגלים שלכם קשורים למתואר בסרטון? מה עמדתכם ביחס להרגלים אלה?
- כיצד לדעתכם הרגלים אלה משפיעים על העולם שבו אנו חיים?
- האם תרצו לאמץ לעצמכם הרגלים חדשים? מדוע?

משימה אישית – 50 דברים שאתם יכולים לעשות למען הסביבה

עיינו בכתבה [50 דברים שאתם יכולים לעשות למען הסביבה](#) (הילה

ציאון, ynet, 8.10.2019).

- אילו תחושות ומחשבות עורר בכם העיון בכתבה?
- אילו מן הפעולות הללו אתם כבר מיישמים בחייכם? מה גרם לכם לעשות כן?

- בחרו מתוך הכתבה בחמש פעולות שאתם יכולים ליישם אישית או כיתתית. התכוננו להציג אותן במליאה.
- כיצד לדעתכם אפשר לעודד אנשים נוספים, ממעגלי השייכות השונים שלכם, לאמץ פעולות למען הסביבה? הציעו רעיונות.

במליאה – צעד קטן לאדם, צעד גדול לסביבה

קראו את דבריו של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ:

"מה שיכול להחזיק הם שינויים קטנים. צריך לעשות שניים או שלושה שינויים קטנים ולהחזיק בהם, או לפחות שינוי אחד, צעד אחד, חצי צעד, תזוזה כלשהי. כשאדם עושה משהו, אפילו קטן, אז יש תנועה, וגם אם זה לא נראה הרבה, אחרי שנים, כשאדם מסתכל אחורה, הוא יכול לומר: כאן היה רגע של אמת.

אומנם אפשר וגם צריך לחלום חלומות גדולים; לא כאלה שחולמים בלילה – על חלומות כאלו אין לאדם אחריות – אבל על חלומות שחולמים ביום יש לאדם אחריות רבה יותר – שיהיו חלומות על דברים גדולים...

כתבתי פעם שאומנם כשאדם עושה צעד אחד קטן אז אין שומעים אותו, אבל כשמאה אנשים זזים יחד – זה עושה רעש, וכשמיליון אנשים זזים יחד – זה מזעזע את העולם. אז בואו נעשה תנועה ביחד בכל הלב, וזה יזעזע את העולם." (מתוך המאמר: "בראש השנה", בתוך: **להרים את השמים**, מבחר קטעים מכתבי הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ)

שאלות לדיון

- מה משמעותה של אמירה זו בנוגע לסביבה ולקיימות? הדגימו.
- בבני נוער, האם ביכולתם לתרום לשמירה על כדור הארץ? כיצד?

סיכום במליאה

- מה הפעילות חידשה לכם?
- האם לדעתכם אפשר לבצע שינוי שיסייע בהתמודדות עם שינויי האקלים? כיצד?
- מה הייתם מאמצים ממפגש זה?

